

Operatie diploma

Ann Verreth (ACW-studiedienst)

Reeds lang trachten sociale partners het debat rond de diplomering in het secundair onderwijs (SO) te voeren. Met niet veel meer dan een loopgravenoorlog zonder noemenswaardige terreinwinst tot gevolg. Maar nu lijkt het wel alsof deze strijd uit de loopgraven wordt gehaald. De Vlaamse onderwijsminister heeft immers een bepaalde terreinverdeling in het achterhoofd. Veeleer cynische woordkeuze, nogal militaristisch, kwestie van toonzetting.

Waarover gaat het? Het diploma blijft, meer dan elders, in Vlaanderen een sterk doorslaggevende rol spelen in het aanwervingsbeleid van publieke en private werkgevers. Dat is onderzocht. Internationaal scoren we op het vlak van ongekwalificeerde uitstroom slecht. Te veel jongeren verlaten het leerplichtonderwijs zonder diploma en zelfs zonder enige vorm van startkwalificatie. Zij spelen echter wel een hoofdrol in werkloosheids- en bijstandstatistieken. Bovendien zijn het deze schoolverlaters die hun weg niet vinden naar levenslang leren. Ze vinden de weg niet, de weg is onvoldoende aangelegd en *roadblocks* zijn talrijk aanwezig.

Hier ligt dan ook één van de grootste uitdagingen in het onderwijsbeleid. En voor mijn part voor het beleid *tout court*. We mogen niet langer meer toelaten dat jongeren het leerplichtonderwijs verlaten zonder te beschikken over een startkwalificatie. Die laat jongeren toe te participeren aan de samenleving en zich staande te houden, te starten op de arbeidsmarkt en via leer- en loopbaancompetenties zich verder te ontwikkelen. Daar zijn strate-

gieën en maatregelen voor nodig. Strategieën inzake het curriculum, de structuur en de aanpak van het SO, strategieën en maatregelen die alternatieven buiten het klassiek onderwijs aanbieden, maatregelen die tornen aan de formalisering en certificering van een en ander. We zoomen in op dit laatste.

DIPLOMA NU

Vandaag wordt het succesvol beëindigen van zes jaar ASO, TSO en KSO beloond met een diploma secundair onderwijs. Dat geeft toegang tot het hoger onderwijs. Voor jongeren die het BSO doorlopen doorheen het secundair onderwijs volstaat zes jaar echter niet. Zij kunnen pas na het doormaken en het met succes afmaken van het zevende jaar aanspraak maken op een diploma met dezelfde betekenis. Voor jongeren die de weg van het alternerend leren ingeslagen hebben, is er geen zicht op een diploma.

Eigenaardige situatie, hebben we steeds gevonden. Dit betekent dat het voor leerlingen uit BSO en uit alternerend leren niet mogelijk is om binnen de leerplicht een diploma te verwerven. Dit zorgt ook voor een ce-suur in het voltijds secundair onderwijs: BSO is blijkbaar van die 'aard' dat een jaar langer nodig is om tot hetzelfde resultaat te komen...

GEWENST DIPLOMA MORGEN

We zijn er steeds vanuit gegaan dat het mogelijk moet zijn om een diploma secundair onderwijs, een diploma met alles erop en

eraan, te verwerven na het zesde jaar. Dus ook BSO-leerlingen. Zevende jaren hebben in onze visie een speciale finaliteit: ze geven aan leerlingen de mogelijkheid om zich te verdiepen in een specialisme, om hun troeven op de arbeidsmarkt te verbreden.

Voor degenen die een alternerende leerweg verkozen, moet het trouwens ook mogelijk zijn om de noodzakelijke competenties te verwerven en daartoe ook een diploma te verwerven. Maar dat is een debat op zich. Dit vraagt verdieping en extra initiatieven die deze leerweg ernstig nemen. Dit vraagt een debat over de noodzakelijke alternering, voldoende en kwalitatieve werkplaatsen, alternatieven voor zij die nog niet aan tewerkstelling toe zijn en inschakeling van erkenning van elders verworven competenties om zo de zich eigen gemaakte vaardigheden via werken mee in rekening te kunnen brengen.

WELKE DIPLOMADISCUSSIE LIGT VOOR

Vanuit het onderwijsbeleid lijkt men nu geneigd om ook voor BSO-leerlingen een diploma te voorzien na het zesde jaar. Maar met welke adder onder het gras? Dit diploma zou niet dezelfde draagwijdte hebben als het diploma dat men kan verwerven in het ASO, TSO en KSO. Want het zou geen toegang verlenen tot het hoger onderwijs, een B-diploma dus.

Voor dit B-diploma voor BSO-ers passen we. Een B-diploma past op geen enkele wijze in een waarderingsvisie voor het BSO. Meer zelfs, een bijkomende beschotting tussen onderwijsvormen, die we zo graag afgebouwd of toch veel minder nadrukkelijk aanwezig zouden willen zien, wordt ingevoegd.

Maar, mevrouw, leerlingen uit het BSO toegang verlenen tot het hoger onderwijs via

een evenwaardig diploma na zes jaar zou toch bedrog zijn?

We zijn ons ten volle bewust van de zeer beperkte slaagkansen van BSO-afgestudeerden in het hoger onderwijs. (Vandaag stellen we vast dat ongeveer 10% van de BSO-ers met diploma na het zevende jaar het hoger onderwijs aanvat. Een kleine minderheid, maar toch de moeite waard.) Om dit om te buigen, zijn andere initiatieven nodig dan het invoeren van een B-diploma.

Vandaag met een diploma na zeven jaar BSO is de situatie niet anders. Ook na zeven jaar zijn de slaagkansen van BSO-ers in het hoger onderwijs beperkt. En, laten we eerlijk zijn, we moeten niet alleen staren naar de BSO-afgestudeerden. Ook ASO-ers en TSO-ers blijken vaak onvoldoende voorbereid voor het hoger onderwijs. Getuige hiervan, de mislukkingen in het eerste jaar van het hoger onderwijs. Toegegeven, veel hangt bij deze groep af van de gevolgde studierichting in het secundair onderwijs. Maar daarover hebben we ons nog nooit druk gemaakt bij het uitreiken van een diploma secundair onderwijs.

En als men spreekt van bedrog ten aanzien van de perspectieven voor BSO-ers als zij na zes jaar een volwaardig diploma zouden kunnen verwerven, lijkt het alsof deze leerlingen massaal het ruime sop richting hoger onderwijs zouden kiezen. Wie dit denkt, kent de doelgroep niet. In het BSO gaat het immers meer dan in andere onderwijsvormen om jongeren uit sociaal-zwakke gezinnen. Zij denken geen twee, maar tien keer na vooraleer een instap in het hoger onderwijs te zetten. Instappen in het hoger onderwijs kost immers nog steeds een hoop geld. Nee, van deze veronderstelling mogen we niet uitgaan. Integendeel, we moeten maatregelen nemen om deze jongeren te stimuleren veeleer dan te sanctioneren.

Laten we in deze discussie ook geen abstractie maken van de afgelegde weg in de ontwikkeling van interne en externe leerlingbegeleiding. We mogen er toch op vertrouwen dat binnen deze begeleiding ook aandacht uitgaat naar het begeleiden van jongeren en hun ouders als een instap in het hoger onderwijs overwogen wordt.

De uitreiking van het diploma secundair onderwijs zou in elke onderwijsvorm trouwens best gepaard gaan met een advisering over de verdere competentie-ontwikkeling. Voor BSO-afgestudeerden houdt dit het aangeven in van mogelijkheden en beperkingen voor een instap in het hoger onderwijs. Voor ASO-ers en TSO-ers houdt dit evenzeer in het aangeven wat opportuun is voor een start op de arbeidsmarkt. Dergelijke advisering kan perfect zonder dat er verschillende soorten diploma's in het leven moeten geroepen worden.

De geringe slaagkans van BSO-ers, maar ook van collega's uit andere onderwijsvormen, zou een antwoord kunnen krijgen door een voorbereidend programma op hoger onderwijs te voorzien. In zo'n programma (een jaar, een module...) kunnen jongeren zich verder klaar maken voor het hoger onderwijs. Het verschilt echter van het huidige zevende jaar. Wáár zulk programma dient ingericht, is voor

discussie vatbaar. Misschien meteen in het hoger onderwijs?

MOGELIJKHEDEN IN HET HOGER ONDERWIJS

Een herwaardering van technische en beroepsgerichte opleidingen in het secundair onderwijs vraagt ook een ingreep in het hoger onderwijs. Vandaag en als er niets gebeurt waarschijnlijk ook morgen zijn de mogelijkheden voor BSO-afgestudeerden te beperkt. Er moeten voortgezette opleidingen komen die wel een antwoord bieden voor deze jongeren. Opleidingen die niet alleen inhoudelijk beter aansluiten bij, maar ook afgestemd zijn op het andere leren van BSO-ers.

DE LOOPGRAVEN UIT!

De hierboven aangehaalde elementen hebben de pretentie om vanuit een waarderende visie op het beroepsonderwijs een heel concreet voorstel te doen. Geef ook BSO-ers de kans om na het zesde jaar een volwaardig diploma secundair onderwijs te halen. Geef hen een volwaardig diploma, een met alles erop en eraan.

Onze voorzet staat hierboven. Aan de minister enkel nog de vraag om binnen te trappen. Maar dan wel in het juiste doel!